

Jezično (leksičko) posuđivanje

Markuš, Nikolina

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:422993>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-19**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Filozofski fakultet

Odsjek za kroatistiku

NIKOLINA MARKUŠ

JEZIČNO (LEKSIČKO) POSUĐIVANJE

Završni rad

Pula, 2016. godine

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Filozofski fakultet
Odsjek za kroatistiku

NIKOLINA MARKUŠ

JEZIČNO (LEKSIČKO) POSUĐIVANJE

Završni rad

JMBAG: 0303043963, redovna studentica

Studijski smjer: Hrvatski jezik i književnost

Predmet: Leksikologija hrvatskoga standardnog jezika

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Filologija

Znanstvena grana: Kroatistika

Mentorica: izvr. prof. dr. sc. Blaženka Martinović

Sumentorica: dr. sc. Vanessa Vitković Marčeta

Pula, rujan 2016. godine

SADRŽAJ

1.	UVOD.....	1
2.	O JEZIČNOME POSUĐIVANJU.....	2–3
2.1.	PRIMJERI JEZIČNOGA POSUĐIVANJA.....	3–4
2.2.	TIPOVI POSUĐIVANJA PO BLOOMFIELDU I CLYNU.....	4–7
2.3.	STUPNJEVI POSUĐIVANJA.....	7–8
3.	PODJELE.....	9
3.1.	POSUĐENICE S OBZIROM NA JEZIK IZ KOJEGA POTJEČU.....	9–11
3.2.	POSUĐENICE S OBZIROM NA STUPANJ UKLOPLJENOSTI U HRVATSKI JEZIČNI SUSTAV.....	11–13
3.3.	POSEBNE SKUPINE POSUĐENICA.....	13–14
4.	NAČELA ZA PRIHVAĆANJE RIJEČI IZ STRANIH JEZIKA.....	15–17
5.	RAZINE PRILAGODBI POSUĐENICA.....	18–19
6.	ANGLIZMI.....	20
6.1.	ANALIZA ANGLIZAMA U ČASOPISU COOL.....	20–24
6.2.	ANALIZA ANGLIZAMA U ČASOPISU OK.....	24–26
6.3.	ANALIZA ANGLIZAMA U ČASOPISU VITA.....	26–27
6.4.	ZAKLJUČNO O ANALIZI ANGLIZAMA.....	27–28
7.	ZAKLJUČAK.....	29
8.	LITERATURA.....	30–31
9.	SAŽETAK (HRVATSKI I ENGLISKI JEZIK).....	32–33

1. UVOD

Predmet je ovoga završnoga rada jezično posuđivanje. Hrvatski jezik iznimno mnogo riječi posuđuje iz drugih jezika, posebice iz engleskoga. Ovaj će se rad samim time najviše posvetiti anglizmima (leksemima koji uključuju prilagođenice i tuđice engleskoga jezika¹).

Posuđivanje jezičnih jedinica iz drugih, stranih jezika rašireno je u gotovo svim svjetskim zemljama iz različitih razloga, a najčešći je taj što govornici nemaju odgovarajuću zamjenu za neku riječ te onda posude iz nekoga jezika koji je ima i tako ukorijenjena riječ ostaje u jeziku primaocu. Proces će detaljnije biti razrađen kroz rad.

Na početnim se stranicama bavimo samim pojmom jezičnoga posuđivanja, razlozima posuđivanja te tipovima posuđivanja, a govorit ćemo i o stupnjevima posuđivanja.

Nadalje, bit će riječi o podjeli posuđenica prema brojnim kriterijima. Usto, postoje i posebne vrste posuđenica o kojima ćemo također reći nešto više. Nakon toga, opširnije ćemo se baviti jezičnim purizmom, tj. pravilima kako bi do njega došlo i kako se pridržavati jezičnoga čistunstva te se s tim u vezi javljaju određena načela koja treba pratiti. Isto tako, reći ćemo ponešto i o razinama prilagodbi posuđenica.

Zatim ćemo se posvetiti anglizmima. Reći ćemo što su to anglizmi i dati pojedinosti o njima, da bi rad završili istraživanjem. Tragat ćemo za anglizmima u trima časopisima. Ti su časopisi *Cool*, *OK* te *Vita*. U člancima iz tih časopisa tražit ćemo riječi engleskoga podrijetla te ih analizirati prema razinama prilagodbe u hrvatskome jeziku, a koje se dijele na četiri vrste: slovopisnu i pravopisnu, fonološku, morfološku te značenjsku.

¹ S. Škifić i E. Mustapić: Anglizmi i hrvatsko računalno nazivlje kroz prizmu jezičnoga konflikta i jezične ideologije, *Jezikoslovlje*, god. 13, br. 3, 2012, str. 809.

2. O JEZIČNOME POSUĐIVANJU

Prije svega valja reći da je posuđivanje proces, i to proces preuzimanja jezičnih jedinica iz jednoga jezika u drugi. Može biti posuđena jedna riječ, sveza riječi ili čitave konstrukcije². Sve se te preuzete jedinice, bilo da se radi o jednoj riječi ili više njih, nazivaju posuđenicama (M. Samardžija, 1995: 45). Gledajući prema njihovome daljnjem određenju, razlikuju se fonološke, morfološke, sintaktičke, semantičke i leksičke posuđenice³.

Nadalje, uz pojam jezičnoga posuđivanja vežu se i pojmovi jezika davaoca (jezika iz kojega je posuđena određena konstrukcija⁴) te jezika primaoca (jezika kojemu je posuđena određena konstrukcija). S time u vezi, do procesa posuđivanja može doći iz dviju skupina razloga: unutarjezičnih i izvanjezičnih.

Unutarjezični razlozi za posuđivanje primjenjuju se zato što u hrvatskome jeziku ponekad nema odgovarajuće zamjenske riječi za neki termin te je tada najjednostavnije preuzeti riječ iz stranoga jezika i tako „popuniti prazninu“ u vlastitome leksičkom sustavu.

Izvanjezični su razlozi povezani s društvenom naravi jezika. Neki od tih razloga su: političke veze među narodima različitih jezika, njihove gospodarske, kulturne, znanstveno-tehničke veze te izravan zemljopisni dodir jezičnih područja⁵. Posuđenica vezanih uz izvanjezične razloge znatno je više od onih vezanih uz unutarjezične.

Razlikuju se tri tipa posuđivanja: izravno, posredno i kružno⁶. Izravno je posuđivanje ono koje je bez posrednika i ide direktno (izravno) od davaoca primatelju. Nosioci takvoga tipa posuđivanja doseljenici su u SAD te se dijele na generacije: *prvu generaciju* čine doseljenici koji su sa sobom u SAD donijeli svoj lokalni govor ili dijalekt iz zemlje iz koje podrijetlom potječu; *drugu generaciju* čine pripadnici SAD-a (zemlje jezika davaoca) koji su uglavnom dvojezični zbog

² A. Frančić, L. Hudeček, M. Mihaljević: Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku, Zagreb, 2005., str. 206.

³ M. Samardžija: Leksikologija s poviješću hrvatskoga jezika, Zagreb, 1995., str. 45.

⁴ M. Foro: Leksička razina publicističkog stila, Hrvatistika, god. 7, br. 7, 2014., str. 153.

⁵ M. Samardžija: Leksikologija s poviješću hrvatskoga jezika, Zagreb, 1995., str. 46.

⁶ v: o. c., str. 45. – 48.

školovanja na engleskome jeziku u američkim školama; pripadnici *treće generacije* unučad su prve generacije i oni su rijetko bilingvi jer nisu naučili materinski jezik prve generacije⁷.

Kod posrednoga posuđivanja riječ je o jeziku koji je jeziku primatelju posudio lekseme koje je i on sam posudio. Posrednik je najčešće neki jezik, no često su to i masovni mediji, poput pisane riječi (novine, tjednici...) i govorene riječi (radio, televizija...)⁸.

Posljednji je tip jezičnoga posuđivanja kružno posuđivanje. Takav je tip posuđivanja kombinacija dvaju već navedenih. Ono se događa kada jezik primatelj posudi neki leksem iz jezika davaoca pa nakon nekog vremena davalac natrag posudi isti leksem. Primjer takvih jezika koji su konstantno u dodiru su francuski i njemački⁹.

2.1. PRIMJERI JEZIČNOGA POSUĐIVANJA

Kao što je već prije rečeno, riječi se posuđuju iz unutarjezičnih i izvanjezičnih razloga. Autorice knjige *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku* daju primjere takvih primljenica: *styling* (anglizam koji nije mogao pronaći istovrijednicu u hrvatskome jeziku, a može se prevesti kao 'konačan izgled neke osobe i stvari'), zatim *intervju* (anglizam koji je također potreban jer ne postoji odgovarajuća zamjena), *telefon* itd¹⁰.

Posuđenica vezanih uz izvanjezične razloge znatno je više od onih vezanih uz unutarjezične. Primjeri izvanjezičnih razloga su razni: *french manikura* (primjer je pomodnosti više nego imena), *svjetlija pink nijansa* (engleski pridjev 'pink' ima dobru hrvatsku istoznačnicu, pridjev 'ružičasta'), zatim *dress-code* (ili hrvatskim jezikom rečeno 'pravila odijevanja')¹¹ itd.

Vezano uz tipove posuđivanja, valja spomenuti i neke od primjera za svaki ponaosob. Primjer za izravno posuđivanje imenica je *balerina* koja potječe iz

⁷ R. Filipović: Teorija jezika u kontaktu, Zagreb, 1986., str. 51.

⁸ o. c., str. 50.

⁹ v: M. Samardžija: Leksikologija s poviješću hrvatskoga jezika, Zagreb, 1995., str. 48.

¹⁰ A. Frančić, L. Hudeček, M. Mihaljević: Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku, Zagreb, 2005., str. 206.

¹¹ M. Foro: Leksička razina publicističkog stila, Hrvatistika, god. 7, br. 7, 2014., str. 153.

talijanskoga jezika. Hrvatski ju je jezik preuzeo bez ikakvoga posredovanja za razliku od slučaja posrednoga posuđivanja gdje je upravo to temelj. Tako se u hrvatskome jeziku mogu pronaći posuđenice iz japanskoga jezika, kao što su *bonsai* ili *ikebana*, zatim iz jezika australskih domorodaca (*bumerang*)¹² i sl. Nisu samo udaljene zemlje posrednici pri posuđivanju hrvatskome jeziku, već su to i neki jezici nama mnogo bliži. Primjerice, iz starogrčkoga preko latinskog do hrvatskog jezika (grč. *akakía* – lat. *acacio* – hrv. *akacija*) ili iz njemačkoga preko mađarskog (njem. *Schwager* – mađ. *sógor* – hrv. *šogor*)¹³. Valja spomenuti i primjere kružnoga posuđivanja. Hrvatski je jezik podosta u doticaju s mađarskim pa su tako u hrvatskome jeziku mađarske riječi *ákov* (stara mjera za tekućinu) i *ástal*, a mađarske su riječi *akó* i *asztal* slavenske posuđenice¹⁴.

2.2. TIPOVI POSUĐIVANJA PO BLOOMFIELDU I CLYNU

Povelik je broj lingvista koji su se u godinama prošloga stoljeća bavili jezičnim posuđivanjem. To je vrlo raširena tema o kojoj se uvijek polemiziralo. Filipović je u svojoj knjizi istaknuo da postoje tri osnovna elementa koja trebaju biti polazištem istraživanja. Tako on spominje Uriela Weinreicha koji daje upravo takav trojac elemenata u svojoj knjizi *Languages in Contact*. Tako kazuje: da su jezici u dodiru kada ih naizmjenično upotrebljava jedan ili skupina istih govornika te je takav govornik *mjesto dodira*; pod drugim elementom Weinreich navodi pojam *bilingve* kao osobe koja izmjenično upotrebljava dva jezika, a ta se pojava naziva bilingvizam; kao treću, posljednju stavku on spominje *interferenciju* i kazuje da je ona posljedica pojave kada jedan govornik upotrebljava više od jednoga jezika¹⁵.

Posuđivanje je kao termin prvi upotrijebio Edward Sapir u svojem djelu *Language*¹⁶, a kasnije ga upotrebljavaju i mnogi drugi lingvisti. S time u vezi, svakako treba spomenuti ime Leonarda Bloomfielda, utjecajnog jezikoslovca koji je izdao udžbenik *Jezik (Language)* 1933. godine u kojemu se bavi, između ostaloga, jezičnim posuđivanjem. Nadalje, on razlikuje dva tipa posuđivanja: dijalekatsko te

¹² M. Samardžija: *Leksikologija s poviješću hrvatskoga jezika*, Zagreb, 1995., str. 47.

¹³ R. Filipović: *Teorija jezika u kontaktu*, Zagreb, 1986., str. 51.

¹⁴ M. Samardžija: *Leksikologija s poviješću hrvatskoga jezika*, Zagreb, 1995., str. 48.

¹⁵ R. Filipović: *Teorija jezika u kontaktu*, Zagreb, 1986., str. 26.

¹⁶ v.: o. c., str. 28.

kulturno i intimno posuđivanje¹⁷. Što se tiče dijalekatskoga, sam naziv ukazuje na činjenicu da posuđeni elementi dolaze iz istoga područja. Dakle, elementi prelaze iz jednoga dijalekta u drugi. Kulturno i intimno posuđivanje suprotni su prvoj vrsti; u tome tipu posuđeni elementi dolaze iz drugoga jezika. No, i među kulturnim i intimnim posuđivanjem postoji razlika. Kulturno je posuđivanje obostrano među zemljama, osim u slučajevima kada jedan narod može dati više nego drugi, dok je intimno posuđivanje jednostrano. Do njega dolazi kada se dva jezika govore u jednoj zasebnoj zajednici, bilo topografski, bilo politički. Tako se javljaju i pojmovi višega i nižega jezika. Viši, dominantni jezik uvijek posuđuje nižemu, podložnome. Tako primjerice iz engleskoga jezika posuđuju jezici emigranata u Sjedinjenim Američkim Državama¹⁸. Pritisci svake vrste prisiljavaju govornika nižega da upotrebljava viši jezik (Filipović, 1986: 29).

U knjizi Marije Turk pojavljuje se, uz pojam posuđivanja i pojam *transferencije* u istome značenju¹⁹. Michael Clyne, australski lingvist, razlikuje sedam tipova transferencije: leksičku (preuzimanje leksema), semantičku (preuzimanje semema, pritom se mijenja značenje već postojeće riječi ili se stvaraju kalkovi²⁰), morfološku (prijenos vezanih morfema), fonološku (preuzimanje fonema iz drugih jezika), prozodijsku (prijenos naglaska), sintaktičku (prijenos sintaktičkih pravila) te ortografsku (prijenos grafema)²¹.

Leksičko je posuđivanje najčešći i najlakši oblik jezičnoga posuđivanja. Najčešće se posuđuje zbog potrebe imenovanja novih pojmova, stvari²² itd. Mnoge su se riječi tako proširile na brojne jezike. Primjerice, imenica *jogurt* pojavljuje se u istim ili sličnim varijantama u hrvatskome, francuskom, talijanskom te njemačkom jeziku. Riječ je tu i o ugledu. Jezik koji je u određenome vremenskom razdoblju popularan svakako će biti meta ostalima da posuđuju i preuzimaju neke riječi iz njega. Kroz povijest je bio vrlo popularan talijanski jezik, ponajviše u doba renesanse, kasnije francuski, a u sada je ugled na strani engleskoga jezika. Za leksičko su posuđivanje važni izvanjezični i unutarjezični čimbenici. Neki od izvanjezičnih

¹⁷ o. c., str. 29.

¹⁸ ibid.

¹⁹ M. Turk kazuje da se pojam transferencije ili posuđivanja odnosi na preuzimanje elemenata i pravila iz drugoga jezika (M. Turk, 2013: 34).

²⁰ Kalk: jedan oblik jezičnoga posuđivanja gdje se doslovno prevodi izraz iz jednoga jezika u drugi (M. Turk, 2013: 85).

²¹ M. Turk: Jezično kalkiranje u teoriji i praksi, Zagreb, 2013., str. 35.

²² o. c., str. 36.

čimbenika bili bi intenzitet dodira te kulturni pritisak²³, dakle, različiti odnosi između zemalja, trajanje kontakata, stupanj dvojezičnosti i sl. Što se tiče unutarjezičnih čimbenika, valja spomenuti: popunjavanje leksičkih praznina, preciziranje značenjskih razlika, nisku učestalost riječi²⁴ itd.

Uz fonološko posuđivanje javlja se pojam *fonemske supstitucije*. To je proces zamjene stranoga fonema onime iz jezika primaoca prema izgovornoj sličnosti²⁵. O morfološkom se posuđivanju vode brojne polemike. Neki smatraju da se morfološki elementi ne mogu prenositi iz jednoga jezika u drugi, dok drugi kažu da je u određenim uvjetima ono moguće. Tako, primjerice, lingvisti Weinreich i Meillet krajem sedamdesetih godina prošloga stoljeća tvrde da se morfološke strukture ne mogu miješati, no da je moguć prijenos pojedinačnih morfema u određenim uvjetima. Posuđivanje nastavaka nije moguće zbog deklinacije i konjugacije²⁶ koje su u svakome jeziku drugačije razgraničene.

Zatim se javljaju novija (2001.) istraživanja Sare Thomason koja tvrdi da su moguća i strukturna posuđivanja u situacijama kada su izrazito intenzivni dodiri te se tada fleksijski tipovi mogu zamijeniti aglutinativnim tipom i sl. Još kazuje da može doći i do dodavanja ili pak gubljenja određenih morfoloških kategorija²⁷. Slična su tima istraživanja Augusta Kovačeca. On kazuje da se ne moraju nužno posuđivati strani morfemi, već da se i domaći mogu strukturirati po uzoru na njih. Kao primjer uzeo je hrvatsku Istru te Rumunjsku i istražio njihovu dvojezičnost te međusobne dodire. Iz istraživanja proizlazi da je tzv. *istrorumunjski* primio dosta slavenskih morfoloških elemenata, primjerice neke oblične morfeme, razlikovanje množine, razvoj glagolskoga vida te gubljenje konjunktiva²⁸.

Sintaktički je utjecaj mnogo manji i rijetki su njegovi proučavatelji. Louis Deroy (1956.) tvrdi da je sintaktički utjecaj, čak i ako postoji, teško dokaziv jer postoji mogućnost sličnoga paralelnog razvoja u više jezika²⁹. S time se slaže i lingvist Broder Carstensen (1979.); govori o sintaktičkoj razini kao „otpornoj“ na utjecaje

²³ o. c., str. 37.

²⁴ Riječi koje se ne koriste toliko često, podliježu zaboravu te se samim tim brzo zamjenjuju posuđivanjem (M. Turk, 2013: 37).

²⁵ M. Turk: Jezično kalkiranje u teoriji i praksi, Zagreb, 2013., str. 38.

²⁶ o. c., str. 39.

²⁷ ibid.

²⁸ usp. starija i novija istraživanja

²⁹ M. Turk: Jezično kalkiranje u teoriji i praksi, Zagreb, 2013., str. 40.

stranih jezika. Smatra se da je sintaktičko posuđivanje za jezik primalac potencijalno opasno jer ono može značiti da je ugrožen integritet jezika primaoca.

Nadalje, što se tiče pitanja semantičkoga posuđivanja, oglašava se veći broj lingvisti te svaki ima svoju teoriju. Tako Stephen Ullmann (1957.) kazuje o semantičkome posuđivanju kao jednome od uzroka promjene značenja već postojeće riječi pod utjecajem jezika-uzora. Louis Deroy (1956.) pak određuje semantičko posuđivanje kao nova značenja koja se dodaju starim značenjima tradicionalnih riječi. Naš lingvist, Rudolf Filipović (1986.), semantičko posuđivanje određuje kao „transfer značenja iz jezika davaoca na neku već postojeću domaću riječ u jeziku primaocu“³⁰. Na taj način semantičko posuđivanje shvaćaju i ostali autori koji su se njime bavili, primjerice Betz, Haugen i ostali.

2.3. STUPNJEVI POSUĐIVANJA

Postoje situacije kada neki preuzeti element prenošenjem u jezik primalac zadrži neke osobine jezika davaoca. Takav se oblik naziva *kompromisna replika* i moraju je prihvatiti svi govornici kako bi ta riječ ili sintagma prešla u stalnu upotrebu. U takvome prijelazu razlikuju se tri stupnja posuđivanja (difuzije): prebacivanje kodova, interferencija te integracija³¹.

Prebacivanje kodova pojava je naizmjeničnoga korištenja dvaju jezika pri čemu se njegovi dijelovi uključuju u kontekst drugoga jezika. Tada govornik prelazi iz jednoga jezika u drugi. Taj je pojam među prvima upotrijebio lingvist Einar Haugen³². Posljednjih se godina lingvisti više bave tom temom, dok je ranije prebacivanje kodova bilo tek od rubnoga značaja. Tvrdilo se da se govornik koji je kompetentan za dvojezičnost lako prebacuje iz jednoga sustava u drugi, ovisno o situaciji.

Idući je stupanj difuzije interferencija. Uriel Weinreich, koji je uveo taj naziv u literaturu, kazuje da je interferencija „devijacija od norme bilo kakvog jezika, odnosno premještanje uzoraka, kao posljedica uvođenja stranih elemenata u drugi sustav“³³. Dakle, ona se javlja kada dođe do preklapanja dvaju jezika. Postoje i dvije strane interferencije: ona u govoru (pojavljuje se individualno kod dvojezičnih govornika koji

³⁰ o. c., str. 42.

³¹ R. Filipović: Teorija jezika u kontaktu, Zagreb, 1986., str. 38.

³² M. Turk: Jezično kalkiranje u teoriji i praksi, Zagreb, 2013., str. 44.

³³ o. c., str. 33.

poznaju drugi jezik) te ona u jeziku³⁴ (širi se zbog ponavljanja kod dvojezičnih govornika i prelazi u područje svih govornika te jezične zajednice, bez obzira na njihovu dvojezičnost). Interferencija se pojavljuje na svim razinama, a najizrazitija je na onoj fonološkoj. Do nje dolazi kada dvojezični govornik poistovjeti fonem drugoga jezika s onime iz prvoga i podvrgne ga pravilima prvoga jezika. Zbog ponekih nejasnoća kod korištenja pojma, Clyne je uveo pojam transferencije³⁵ kako bi se ta dva pojma razlikovala. Tako je interferencija individualna pojava kod dvojezičnih govornika, a transferencija je vezana uz cijelu govornu zajednicu.

Posljednji je stupanj posuđivanja integracija. To je stadij u kojemu se strani element uklopio u sustav jezika primaoca kao potpuno prilagođena posuđenica³⁶. Stupanj i postojanost integracije ovise o brojnim sociolingvističkim čimbenicima³⁷.

³⁴ o. c., str. 34.

³⁵ ibid.

³⁶ R. Filipović: Teorija jezika u kontaktu, Zagreb, 1986., str. 38.

³⁷ M. Turk: Jezično kalkiranje u teoriji i praksi, Zagreb, 2013., str. 44.

3. PODJELE

Posuđenice možemo podijeliti s obzirom na više kriterija. Ta je podjela vrlo razgranata te ćemo je stoga podijeliti u više poglavlja. Podjela je preuzeta iz članka *Leksička razina publicističkog stila* Mirjane Foro³⁸.

3.1. POSUĐENICE S OBZIROM NA JEZIK IZ KOJEGA POTJEČU

Prema toj podjeli, posuđenice se dijele na: internacionalizme, egzotizme te na latinizme, anglizme, grecizme, bohemizme...

Prema Frančić, Hudeček, Mihaljević internacionalizmi, odnosno europeizmi³⁹, predstavljaju „međunarodne riječi latinskoga ili grčkoga podrijetla, koje se nalaze u svim europskim jezicima ili barem u većini njih“⁴⁰. Primjeri internacionalizama: *stil*, *viza* itd. Dio su novinarskoga stila, imaju svoja stalna značenja i omogućuju poopćeno komuniciranje, a važno je naglasiti i da u internacionalizme spadaju i mnogi žurnalizmi, primjerice: *afirmirati*, *kooperacija*, *pluralizam*, *uzurpacija*⁴¹...

Slijede egzotizmi, a oni su, samo im ime govori, posuđenice koje označavaju određene posebnosti neke zemlje ili naroda⁴² (folklorne, etničke, političke...). Zastupljeni su u svim područjima ljudskoga života te se mogu razvrstati u nekoliko skupina: jela (*paella* - Španjolska), pića (*sangrija* - Španjolska), narodni običaji (*sinjska alka* - Hrvatska), posebnosti biljnoga i životinjskog svijeta (*papaja* - Meksiko) itd⁴³. Egzotizmi su i nazivi stranih novčanih jedinica, kao što su *lek*, *rijal*, *rupija*, *šekel*... te nazivi određenih pojava nekoga naroda, primjerice *Apartheid*, *Džihad*, *šerif* itd⁴⁴.

³⁸ v: M. Foro: *Leksička razina publicističkog stila*, Hrvatistika, god. 7, br. 7, 2014., str. 155. – 160.

³⁹ M. Samardžija u svojem djelu „Leksikologija s poviješću hrvatskoga jezika“ kaže da se internacionalizmi ponekad zovu i europeizmima zato što su zajednička leksička baština europskih jezika (Samardžija, 1995: 50).

⁴⁰ M. Foro: *Leksička razina publicističkog stila*, Hrvatistika, god. 7, br. 7, 2014., str. 155.

⁴¹ A. Skelin Horvat: *Posuđivanje u hrvatski jezik u dvama razdobljima*, *Suvremena lingvistika*, god. 57-58, br. 1-2, 2004., str. 97.

⁴² V. Nosić: *Nastava hrvatskog jezika: egzotizmi – vježbe*, *Život i škola*, god. 58, br. 28, 2012., str. 271.

⁴³ *ibid.*

⁴⁴ M. Samardžija: *Leksikologija s poviješću hrvatskoga jezika*, Zagreb, 1995., str. 50.

Latinizmi su riječi latinskoga podrijetla; oblik u kojemu se javljaju u hrvatskome jeziku može biti izvorni, primjerice *senior*, ili glasovno ili oblično prilagođen, primjerice *originalan* od izvorne riječi *originalis*⁴⁵.

Zatim u tu skupinu spadaju i anglizmi – posuđenice iz engleskoga jezika. Primjeri anglizama brojni su i prožimaju sve sfere života. Neki od primjera su: *pizza*, *sport*, *tenis* (eng. *tennis*), *šoping* (eng. *shopping*) itd. Ima uistinu mnogo primjera, no o tome više riječi u nastavku.

Nadalje, posuđenice su i grecizmi, a to su riječi koje su u hrvatski došle iz grčkoga, najčešće posredstvom latinskoga jezika. Neki su od primjera imenice: *anđeo* (grč. *ángelos*), *ikona* (grč. *eikonídio*), *kemija* (grč. *chimeía*), *tehnika* (grč. *technikí*) i druge⁴⁶.

Slijede bohemizmi, odnosno čehizmi – riječi češkoga podrijetla. Imenice i u ovome slučaju prednjače pred ostalim vrstama riječi te su tako i primjeri čehizama vezani uz imenice, a neke od njih su sljedeće: *časopis*, *dojam* (češ. *dojem*), *kisik* (češ. *kyslík*), *ustav* (češ. *ústava*⁴⁷) i druge. Promatrajući bohemizme, može se uočiti izrazita sličnost izvornoga češkoga jezika i jezika primaoca, tj. hrvatskoga jezika. Riječi su slične i po pisanju i po načinu izgovora, za razliku od grecizama koji se više razlikuju na tim razinama.

Uz sve nabrojano, u tu podjelu posuđenica još spadaju: germanizmi (riječi njemačkoga podrijetla, primjerice *beštek* u značenju 'pribora za jelo'), hungarizmi (riječi koje pripadaju mađarskome jezičnom sustavu, kao što je to primjerice životinja *mačka*), rusizmi (posuđenice iz ruskoga jezika, npr. *reakcija*), zatim turcizmi koji su posuđenice iz turskoga jezika, a primjer je takve riječi imenica *šećer*. Mnogi još jezici posuđuju hrvatskome, primjerice Italija, susjedna Srbija, Francuska i mnoge druge.

Valja spomenuti i eponime⁴⁸. To su uglavnom nazivi nekih otkrića, izuma i sl. U povijesti se često događalo da je neko ime (ili prezime) postalo nazivom. Jedan od poznatijih primjera onaj je Slavoljuba Penkale koji je izmislio kemijsku olovku koja je

⁴⁵ D. Brozović i skupina autora: Hrvatska enciklopedija, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=35569>, preuzeto: 11.8.2016.

⁴⁶ skupina autora: Proleksis enciklopedija, <http://proleksis.lzmk.hr/24412/>, preuzeto: 11.8.2016.

⁴⁷ o. c., <http://proleksis.lzmk.hr/53185/>, preuzeto: 12.8.2016.

⁴⁸ Naziv 'eponim' ima vrlo zanimljivo značenje. Dolazi od grčke riječi eponymon i znači 'ime boga ili junaka kojim je što nazvano.' (Samardžija, 1995: 50)

po njemu dobila naziv *penkala*. Od poznatih se hrvatskih izuma ističe i *kravata* koja je dobila naziv po zemlji iz koje potječe, Hrvatskoj (fra. Croata). U eponime spadaju i poneki nazivi u razdoblju umjetnosti, književnosti, filozofiji i sl., kao što su: *marinizam*, *petrarkizam*⁴⁹, *verizam*. Usto, označavaju i neke ljudske značajke, postupke, težnje... (*baraba*, *linč*, *šovinist*).

3.2. POSUĐENICE S OBZIROM NA STUPANJ UKLOPLJENOSTI U HRVATSKI JEZIČNI SUSTAV

U ovu podjelu spadaju: tuđe riječi, tuđice, prilagođenice i usvojenice.

Tuđa, odnosno strana riječ ona je koja dolazi u hrvatski jezik iz nekog stranoga jezika i pri izgovoru se osjeća da je strana, tj. neprilagođena jeziku u kojem se koristi⁵⁰. Mnogi su primjeri takvih riječi, a valja izdvojiti neke od njih: *brand* ('zaštitni znak'), *celebrity* ('slavna osoba'), *make up* ('šminka'), *party* ('zabava') itd. Od tuđih riječi, kao što je viđeno, najviše se preuzimaju anglizmi zbog trenutačne popularnosti engleskoga jezika. Jezik je zanimljiviji upotrebom stranih riječi i zvuči drugačije i zabavnije. Valja spomenuti i da strani leksem koji se koristi u hrvatskome jeziku kao navod neke poznake izreke, misli i sl. ne spada u posuđenice⁵¹. Tuđa riječ ne mora biti samo jedna riječ, već se mogu tvoriti i dijelovi rečenica na stranome jeziku, primjerice *casual look* ('ležeran, svakodnevn izgled'), *late night shopping* ('kasnovječernja kupovina'), *reality show* ('zabavan program'), *second-hand shop* ('trgovina rabljene odjeće')⁵² itd. U mnogim su časopisima i naslovi kolumni pisani tuđim riječima (*Showbizz*, *Lifestyle...*), a ista je stvar i s reklamama (*Garnier perfect skin*, *Top Shop prodaja*, *Are you for shopping?*) te shopping centrima (*City Center One*, *Avenue Mall*, *West Gate*). Ljude se neprestano poziva na kupnju i trošenje novca svim sredstvima pa su tako vrlo često na takvim tipovima trgovina veliki plakati *SALE*, *2 + 1 free* i sl. U hrvatskome se jeziku javljaju čak i dvojaki oblici, dakle neka strana riječ pokušava se malo 'pohrvatiti', tj. prilagoditi našem jeziku. Tako se javljaju i *image* i *imidž*, i *shopping* i *šoping*, i *trendy* i *trendi*... Sve u svemu, nije nepotrebno spomenuti da svaki jezik treba čuvati svoje riječi i što manje koristiti tuđe.

⁴⁹ M. Samardžija: Leksikologija s poviješću hrvatskoga jezika, Zagreb, 1995., str. 50.

⁵⁰ A. Frančić, L. Hudeček, M. Mihaljević: Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku, Zagreb, 2005., str. 209.

⁵¹ M. Samardžija: Leksikologija s poviješću hrvatskoga jezika, Zagreb, 1995., str. 49.

⁵² M. Foro: Leksička razina publicističkog stila, Hrvatistika, god. 7, br. 7, 2014., str. 156.

Tako u hrvatskome, kao i u mnogim drugim jezicima, postoji purizam, tj. čistoća jezika kojom se nastoji što više upotrebljavati 'domaće' riječi, a izbjegavati tuđe, strane riječi. Purizam podrazumijeva isključivost, netolerantnost i općenito nastojanje da se iz nekoga jezika uklone svi elementi koji su nastali kao posljedica kulturnih, civilizacijskih i jezičnih dodira⁵³. Svakako valja težiti dosljednosti pri uporabi jezika te se ne prilagođavati „trendovima“ i pomodnim izrazima, već njegovati čistoću svoga jezika.

Nadalje, u tu skupinu spadaju i tuđice⁵⁴. Autorice Frančić, Hudeček i Mihaljević kazuju da su tuđice „posuđenice koje su pravopisno prilagođene hrvatskomu glasovnom sustavu, ali zadržavaju neka svojstva izvornog jezika nesvojstvena hrvatskomu jeziku“⁵⁵. S obzirom na to koja svojstva izvornoga jezika zadržavaju, dijele se na: tuđice koje zadržavaju suglasnički skup na kraju riječi, npr. eng. *chaos* – hrv. *kaos*, eng. *friend* – hrv. *frend*, eng. *tractor* – hrv. *traktor*, eng. *weekend* – hrv. *vikend* i dr., tuđice koje zadržavaju sufiks –ing kao sufiks svojstven engleskome jeziku: eng. *feeling* – hrv. *filing*⁵⁶, eng. *dating* – hrv. *dejting*, eng. *peeling* – hrv. *piling*, eng. *training* – hrv. *trening*. Uz te dvije skupine, valja izdvojiti još tri, a to su: tuđice koje zadržavaju sufiks –er (eng. *crater* – hrv. *krater*, eng. *diameter* – hrv. *promjer*, eng. *manager* – hrv. *menadžer*, eng. *premier*, hrv. *premijer*), dvoglas⁵⁷ (eng. *cocoa* – hrv. *kakao*, eng. *fauna* – hrv. *fauna*, eng. *ouch* – hrv. *jao*, eng. *show* – hrv. *šou*) te nepromjenjivi pridjevi (eng. *cool* – hrv. *kul*, eng. *fancy* – hrv. *fensi*, eng. *sexy* – hrv. *seksi*, eng. *trendy* – hrv. *trendi*).

Prilagođenice su, kažu Frančić, Hudeček i Mihaljević, „posuđenice koje su naglasno, glasovno i sklonidbeno prilagođene hrvatskomu jeziku“⁵⁸. Ne odudaraju od ustroja hrvatskoga jezika već su se, kako samo ime kaže, prilagodile. Primjeri su brojni, a najviše ih posjeduje engleski govorni sustav: eng. *aerobics* – hrv. *aerobika*, eng. *detective* – hrv. *detektiv*, eng. *teenager* – hrv. *tinejdžer*, eng. *trance* – hrv.

⁵³ M. Turk: Jezično kalkiranje u teoriji i praksi, Zagreb, 2013., str. 101.

⁵⁴ Dr. sc. D. Malić u svome ih znanstvenome članku naziva „tuđinkama“, kako se izvorno govori u Dubrovniku (D. Malić, 2006: 200).

⁵⁵ A. Frančić, L. Hudeček, M. Mihaljević: Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku, Zagreb, 2005., str. 210.

⁵⁶ J. Bilinić-Zubak: Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski rječnik, Zagreb, 1997., str. 60.

⁵⁷ Nazivaju se još i diftonzi, a radi se o dvama samoglasnicima koji dolaze jedan nakon drugoga uzastopce. Zajedno tvore jedan slog.

⁵⁸ A. Frančić, L. Hudeček, M. Mihaljević: Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku, Zagreb, 2005., str. 210.

*trans*⁵⁹. Prilagođenice još nisu dobile status usvojenica, iako dolaze iz engleskoga jezika koji je vrlo cijenjen u današnje vrijeme. Usvojenice su pak, rezultat nekih povijesnih promjena te su se tada i 'udomaćile'. Dakle, jezik je podložan promjenama i mnogo toga ovisi o društvu koje samo pridonosi znakovitim promjenama. Stoga, čovjek i društvo najveći su uzroci promjena.

Iduće valja reći nešto opširnije o usvojenicama. Usvojenice su posuđenice koje su uklopljene u hrvatski jezik tako da se ne razlikuju od izvornih hrvatskih riječi⁶⁰. Među usvojenicama u hrvatskome jeziku prevladavaju turcizmi. Iz toga razloga treba spomenuti: tur. *boya* – hrv. *boja*, tur. *kel* – hrv. *ćelav*, tur. *kerevet* – hrv. *krevet*, tur. *şeker* – hrv. *šećer*. Nisu jedino turcizmi usvojenice. Ponekad se među usvojenicama nađu i riječi iz ruskoga jezika (rus. *kukuruza* – hrv. *kukuruz*), francuskog (fra. *jargon* – hrv. *žargon*)⁶¹, njemačkog (njem. *die Matratze* – hrv. *madrac*) i drugih. Usvojenice su potrebne hrvatskome jeziku jer često nema odgovarajuće zamjene za neku riječ pa su one tada najprimjerenija zamjena.

3.3. POSEBNE SKUPINE POSUĐENICA

Prvu skupinu čine prevedenice – hrvatski leksemi koji izrazom i sadržajem nasljeđuju izraz i sadržaj leksema u stranome jeziku⁶². Prevedenice su većinom tvorene prema grčkim (grč. *geographia* – hrv. *zemljopis*) i latinskim uzorima (lat. *manuscriptum* – hrv. *rukopis*), a nešto manje prema talijanskim. U novije se vrijeme kao uzor javlja njemački jezik (njem. *der Bahnhof* – hrv. *kolodvor*), uz mađarski i češki, a u najnovije vrijeme nastaju prevedenice engleskoga jezika (eng. *waterfall* – hrv. *vodopad*) i poneki francuski leksem (Samardžija, 1995: 51).

Drugu skupinu čine semantičke posuđenice. Do semantičkoga posuđivanja dolazi kada hrvatski jezik kao primalac posuđuje iz jezika davaoca samo značenje nekog leksema i pridružuje ga izrazu svoga leksema proširujući mu tako značenje⁶³. Sama semantička posuđenica označava domaću riječ koja pod utjecajem strane riječi dobiva novo, dodatno značenje. Tako primjerice riječ *sapunica* (ili *sapunska opera*) označava neku televizijsku dramu ili seriju s mnogo zapleta, zatim npr. *vruće*

⁵⁹ M. Ljubičić: Posuđenice i lažni parovi, Zagreb, 2011., str. 233. – 269.

⁶⁰ A. Frančić, L. Hudeček, M. Mihaljević: Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku, Zagreb, 2005., str. 210.

⁶¹ M. Foro: Leksička razina publicističkog stila, Hrvatistika, god. 7, br. 7, 2014., str. 155.

⁶² M. Samardžija: Leksikologija s poviješću hrvatskoga jezika, Zagreb, 1995., str. 51.

⁶³ *ibid.*

hlačice koje označavaju kratke i pripijene hlačice. Mnogo je primjera i ima ih u gotovo svim strukama. Tako semantičke posuđenice uočavamo u botanici: *jednodoman* – 'koji ima muške i ženske cvjetove', *dvodoman* – 'koji ima muške cvjetove na jednoj, a ženske na drugoj stabljici', zatim u ekologiji, kao što su *kisele kiše* (označavaju kiše povećane kiselosti zbog zagađenosti kemijskim sastojcima iz atmosfere), u fizici i kemiji (*teška voda*⁶⁴), u sociologiji (*plavi ovratnici*⁶⁵) itd. Još je jedan primjer povoljan za shvaćanje semantičkih posuđenica, a to je imenica *virus*⁶⁶. On označava bolest kod čovjeka, a isto tako se kasnije taj pojam javlja u polju informatike. Računalni virus označava program koji je potencijalno opasan za datoteke ako se ne ukloni jer može izbrisati podatke.

⁶⁴ Pojam se javlja u fizici i kemiji; označava vodu nastalu iz vodikova izotopa deuterija i kisika (Turk, 2013: 168).

⁶⁵ Uočava se u polju sociologije; naziv je za pojedinca ili pripadnika društvene skupine koji za život zarađuje radeći posao za koji nisu potrebne kvalifikacije, već su potrebni fizička snaga i izdržljivost (M. Turk, 2013: 168).

⁶⁶ M. Foro: Leksička razina publicističkog stila, *Hrvatistika*, god. 7, br. 7, 2014., str. 159.

4. NAČELA ZA PRIHVAĆANJE RIJEČI IZ STRANIH JEZIKA

Poznato je da hrvatski jezik mnogo riječi posuđuje (posebice iz engleskoga jezika). Ova „pravila“ kazuju kako se treba pravilno posuđivati, a usto i zadržati integritet jezika i jezičnu kulturu⁶⁷. Na taj se način čuva jezični purizam. Načela su preuzeta iz članka *Leksička razina publicističkog stila* autorice Mirjane Foro, a donesena su prema *Hrvatskom jezičnom savjetniku* skupine autora.

1. Kad god je moguće, strane varijante valja zamijeniti hrvatskim inačicama. To je najčešće vidljivo kod anglizama. Npr., za anglizam *report* sasvim je u redu hrvatska riječ *izvješće/izvještaj*. Zatim, u sadašnjem je razdoblju vrlo popularan tzv. *selfie stick* i ta se „spravica“ udomačila u Hrvatskoj, a i izraz. Riječ *stick* mogla bi se izgovarati *štap*, a *selfie* kao *samoslik*. Ima čak i varijanta u kojoj je ista riječ prozvana *sebić* i ona predstavlja hrvatsku inačicu. Nije najzgodnije za izgovoriti, ali svakako podupire tezu ovoga poglavlja; dakle – *štap za samoslik*. Od anglizama i dobrih hrvatskih istovrijednica za spomenuti ih je još svakako mnogo, no izdvojimo neke koje 'bodu u oči': eng. *event* – hrv. *događaj*, eng. *look* – hrv. *izgled*⁶⁸, eng. *party* – hrv. *zabava/tulum*, eng. *relax* – hrv. *opušteno*, eng. *shopping* – hrv. *kupovina*, eng. *sale* – hrv. *rasprodaja* itd.

2. Kod prihvaćanja stranih riječi, bolje je prihvatiti usvojenicu nego prilagođenicu, a prilagođenicu je bolje prihvatiti naspram tuđice. Stoga je bolje izreći nešto tuđicom *relaks* nego stranom riječi *relax*. Takvih primjera ima mnogo kod hrane. Talijanski specijalitet *spaghetti bolognese* po hrvatskim se restoranima na jelovnicima može pronaći u takvoj varijanti i kao *špagete bolonjez*. Uvijek je ispravnije ono što je koliko – toliko prilagođeno našem standardnom jeziku. Kad smo već kod 'jelovnika', on se također može pronaći dvojako. Češće konobari kažu francusku varijantu *menu*, iako bi se ona trebala upotrebljavati u manjoj mjeri, barem u „našoj“ zemlji. Ista je stvar i sa pićima. Uzmimo za primjer *tekilu*. To je alkoholno piće zadnjih

⁶⁷ J. Ružička termin rabi u četirima značenjima. Kao prvo, jezičnom kulturom smatramo stanje jezika s obzirom na to koliko ispunjava zahtjeve koji se postavljaju književnomu jeziku iz perspektive potreba naprednoga kulturnoga naroda (tj. razrađenost jezika); kao drugo, pod jezičnom kulturom razumijevamo ciljanu skrb za razrađenost jezika (tj. kultiviranje jezika); kao treće, jezičnom kulturom nazivamo razinu pisanoga i usmenoga jezičnoga sporazumijevanja (tj. razinu jezične prakse); i kao četvrto, jezičnom kulturom smatramo ciljanu skrb za jezičnu praksu); (P. Vuković, 2015: 203)

⁶⁸ M. Foro: Leksička razina publicističkog stila, *Hrvatistika*, god. 7, br. 7, 2014, str. 162.

godina dosta popularno, a izvorno je iz Meksika. Po kafićima i na naljepnicama koje 'stoje' na piću može se pronaći izvorna varijanta naziva – *tequila*. Rijetko se gdje vidi prvi, ispravni naziv. Pa i država Meksiko (u Sjevernoj Americi) u udžbenicima iz zemljopisa i sličnim izvorima zna biti štampana kao *Mexico*. Nije to toliko čest slučaj, ali se događa. Sve takve primjere valja izbjegavati.

3. Ako se već prihvaća riječ stranoga podrijetla, treba se prihvatiti njezin izvorni oblik, što će reći onaj iz grčkoga i latinskog jezika jer su oni temelj na kojemu je izgrađena civilizacija⁶⁹, a trebaju se izbjegavati engleske, njemačke i ine varijante. Usto, latinske se i grčke riječi lako uklapaju u hrvatski jezični sustav. Kao primjer će poslužiti riječ *prodavaonica*. U pravilu bi se ta riječ isključivo tako trebala pisati jer svaka riječ koja je preuzeta iz stranoga jezika, a diskutabilna je, treba imati dugi nastavak. Stoga je pogrešno koristiti imenicu *prodavaona* u značenju mjesta gdje se prodaje. Dolazimo do drugoga primjera. *Pekarnica* označava mjesto gdje se prodaju kruh, peciva itd., dok *pekarna* i *pekara* imaju neka druga značenja. *Pekarna* je mjesto gdje se peče, dok je *pekara* neutralno, no svakako je najbolji izraz *pekarnica*. Mirjana Foro daje za primjer *licenciju* kao ispravniji oblik naspram *licence*⁷⁰. Izraz dolazi iz engleskoga jezika i češće se, posebice u medijima, upotrebljava pogrešan, kraći oblik.

4. Iduće je načelo vezano uz tuđice i kazuje kako treba koristiti, kada je riječ o dvjema tuđicama, onu koja je manje obilježena kao takva.

5. Prihvaćenu prilagođenicu nije uputno potiskivati domaćom riječju. Tako u hrvatskome jeziku supostoje i prilagođenica *autor* (eng. *author*) i hrvatska zamjena *pisac*. Foro daje primjer *printera*, koji je također anglizam i hrvatske inačice – *pisac*⁷¹.

6. Ima tuđica koje se teško prilagođavaju hrvatskome glasovnom sustavu. Za takav tip tuđica valja nastojati pronaći zamjenu. Tako bi se, primjerice riječ *fajt* trebala spominjati kao *tučnjava*. Dobar primjer je i germanizam *špigl* kod kojeg se izrazito osjeti strano podrijetlo. Hrvatski je prijevod te riječi *ogledalo*.

⁶⁹ *ibid.*

⁷⁰ *ibid.*

⁷¹ o. c., str. 162.

7. Ako se već posuđuje iz stranoga jezika, treba posuditi samo osnovnu riječ, a ne cijelu njezinu porodicu⁷². Treba hrvatskim afiksima tvoriti nove riječi. Za primjer uzmimo leksem *klasa*. Dolazi od anglizma *class*. Pridjev koji nastaje od toga leksema tvorit će se hrvatskim afiksom –an (*klasičan*), a ne preuzimati iz engleskoga jezika (*classical*).

⁷² o. c., str. 163.

5. RAZINE PRILAGODBI POSUĐENICA

Razlikuju se četiri vrste prilagodbe: slovopisna i pravopisna prilagodba, fonološka, morfološka te značenjska prilagodba⁷³.

Slovopisna (grafijska) i pravopisna prilagodba sastojе se u mijenjanju grafema⁷⁴ najslіčnijim (po zvučnosti) hrvatskim inačicama kako bi se što bolje uklopili u jezik jer taj jezik nema određene grafeme koje neki drugi jezik ima⁷⁵. Tako je, primjerice, engleska inačica alkoholnoga pića *whisky*, dok hrvatski jezik ne podržava grafem *w* te ga mijenja grafemom *v*, *h* se gubi, dok se grafem *y* zamjenjuje grafemom *i*. Dakle, oni leksemi koje jezik davaoc nema u svome sustavu, zamjenjuju se sličnim varijantama kako se ne bi značajno promijenila riječ ili njezin smisao.

Iduća je vrsta prilagodbe ona fonološka koja se sastoji u tome da se posuđenice iz engleskoga mijenjaju prema fonološkom sustavu hrvatskoga jezika⁷⁶. Fonološka prilagodba uključuje i onu naglasnu⁷⁷ s obzirom na koju se posuđenice prilagođavaju sustavu toga jezika (npr. eng. *fan* - hrv. *fân*).

Treća je po redu morfološka prilagodba. Ona uključuje dodavanje hrvatskih nastavaka kako bi se posuđenica uklopila u jezični inventar našega jezika⁷⁸. Treba imati na umu da je engleski jezik izgubio fleksije, dok ih je hrvatski sačuvao; isto je tako engleski jezik promijenio sustav roda – iz gramatičkog u prirodni, a hrvatski je zadržao gramatički⁷⁹. Za primjer je uzet engleski leksem *collection*. On u hrvatskome jeziku glasi *kolekcija*. U ovome je slučaju došlo i do prve na listi, grafijske i pravopisne prilagodbe jer je došlo do izmjene grafema, ali i do morfološke prilagodbe time što je dodan hrvatski sufiks *-ija*, dok se promijenio engleski *-ion*. Uglavnom uz morfološku prilagodbu dođe i do pravopisne i slovopisne zato što se riječi kojoj se

⁷³ o. c., str. 162.

⁷⁴ Grafem je najmanja razlikovna jedinica grafičkoga sustava jednoga jezika, kojom se označuje fonem, odnosno slijed fonema; pisani je ostvaraj fonema, pismeni znak, slovo koje odgovara određenom glasu (fonemu); <http://www.hrleksikon.info/definicija/grafem.html>, preuzeto: 8.9.2016.

⁷⁵ A. Frančić, L. Hudeček, M. Mihaljević: Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku, Zagreb, 2005., str. 209.

⁷⁶ A. Runjić-Stoilova i A. Pandža: Prilagodba anglizama u govoru na hrvatskim televizijama, Časopis za hrvatske studije, god. 6, br. 1, 2010., str. 230.

⁷⁷ M. Foro: Leksička razina publicističkog stila, Hrvatistika, god. 7, br. 7, 2014., str. 155.

⁷⁸ *ibid.*

⁷⁹ A. Runjić-Stoilova i A. Pandža: Prilagodba anglizama u govoru na hrvatskim televizijama, Časopis za hrvatske studije, god. 6, br. 1, 2010., str. 230.

dodaje 'domaći' sufiks u pravilu mora promijeniti i neki grafem kako bi ona funkcionirala u jeziku.

Posljednja je u nizu prilagodbi značenjska. Ona označava da je riječ dobila uže ili šire značenje⁸⁰, no ono može ostati i jednako u oba jezika. U situacijama kada se u hrvatski jezik preuzima neki leksem iz engleskoga, on uglavnom dobiva suženo značenje. Tako glagol *lift* u engleskome jeziku znači *podići nekoga/nešto*, dok u hrvatskome jeziku ta ista riječ označava imenicu suženoga značenja *lift/dizalo*⁸¹. Mirjana Foro u svojem članku daje i primjer anglizma *report* koji znači *prijaviti*, dok u hrvatskome jeziku ima suženo značenje *izvješća*⁸² o nekom događaju. Može se naći i kao naziv kolumne u kojoj se daju informacije o nekome ili nečemu.

⁸⁰ A. Frančić, L. Hudeček, M. Mihaljević: Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku, Zagreb, 2005., str. 209.

⁸¹ M. Foro: Leksička razina publicističkog stila, Hrvatistika, god. 7, br. 7, 2014., str. 156.

⁸² *ibid.*

6. ANGLIZMI

Engleski je jezik u današnje vrijeme vrlo popularan te nam samim time zvuči otmjenije, profinjenije i bolje od hrvatskoga. Utjecaj engleskoga kao dominantnoga jezika prevladava od druge polovice 20. stoljeća⁸³. Zato, i zbog nepronalaženja bolje varijante riječi u vlastitome jeziku, hrvatski preuzima mnoge riječi i sklopove riječi. Takve riječi nazivaju se anglizmima.

Rudolf Filipović anglizam definira kao „svaku riječ preuzetu iz engleskoga jezika, a označava predmet, ideju ili pojam kao sastavne dijelove engleske civilizacije. Prema toj definiciji, anglizmima se smatraju sve posuđenice kojima je engleski izvorni jezik, posuđenice koje su preuzete iz engleskoga te one koje označavaju pojmove i predmete engleskoga podrijetla, kao i one pojmove i predmete koji su sastavni dio života i materijalne kulture Engleske i Amerike“⁸⁴.

Televizija, internetski članci, raznorazne tiskovine...svuda oko nas javljaju se riječi stranoga podrijetla. Zastupljenost je zaista velika te se ne drži do jezičnoga purizma. U idućim ćemo se poglavljima baviti anglizmima u trima časopisima. Cilj će nam biti pronaći anglizme te vidjeti kojoj vrsti prilagodbe pripadaju, a metoda kojom ćemo se služiti bit će rad na tekstu.

6.1. ANALIZA ANGLIZAMA U ČASOPISU COOL

To je časopis namijenjen djevojkama mlađe životne dobi, a i bavi se takvim temama. Dakle, poznati i slavni, moda i ljubav temeljni su predmet zanimanja ovoga časopisa. Analizirat ćemo anglizme prema prilagodbi u hrvatskome jeziku. Za istraživanje služit ćemo se brojem 39 izdanim 22. kolovoza 2016. godine.

Babysitanje – *babysitting*; dolazi do djelomične slovopisne prilagodbe jer se dva grafema *t* zamjenjuju jednim. Tipični engleski nastavak *-ing* mijenja se karakterističnim sufiksom za glagole u hrvatskome jeziku *-anje* te stoga se može govoriti i o morfološkoj prilagodbi. (104. str.)

⁸³ B. Jurič, V. Krampus, M. Račić: Anglizmi u hrvatskome poslovnom jeziku – tržišтво ili marketing, Napredak, god. 154, br. 4, 2013., str. 569.

⁸⁴ A. Runjić-Stoilova i A. Pandža: Prilagodba anglizama u govoru na hrvatskim televizijama, Časopis za hrvatske studije, god. 6, br. 1, 2010., str. 230.

Bedž – *badge*⁸⁵; slovopisna prilagodba. Skupina grafema *dg* ne postoji u hrvatskome jeziku kao za imenice u engleskome i uvijek se zamjenjuje dvoslovom *dž*. (30. str.)

Bestseller – *bestseller*; kod ovoga je leksema došlo do slovopisne prilagodbe jer su se dva grafema *l* zamijenila jednim u hrvatskoj inačici riječi. (127. str.)

Blog – ovaj pojam u engleskome jeziku može označavati i imenicu i glagol. Riječ je o značenjskoj prilagodbi; pojam je u hrvatskome jeziku suženoga značenja jer označava samo imenicu, tj. izražavanje misli, mišljenja ili iskustava na internetu koje drugi ljudi mogu čitati, a u engleskome jeziku označava i glagol pisanja na internetu, primjerice *She blogs about fashion*.⁸⁶ (*Ona piše o modi*.) (100. str.)

Brend – *brand*, došlo je do slovopisne prilagodbe te se grafem *a* zamjenjuje grafemom *e*. Usto, dolazi i do značenjske prilagodbe. U hrvatskome jeziku pojam ima suženo značenje *robne marke*, a u engleskome označava i *tip i način činjenja nečega*. Primjer toga može biti rečenica: *Do you like his brand of humor?*⁸⁷ u značenju *Voliš li njegov način humora?* (33. str.)

Budžet – *budget*; ponovno se radi o slovopisnoj prilagodbi. Kao što je već prije rečeno, u hrvatskome jeziku ne postoji skupina grafema *dg*, već se ona zamjenjuje dvoslovom *dž*. Također, ponovno dolazi do značenjske prilagodbe i uočava se suženo značenje u hrvatskome jeziku, a to je *količina novca na raspolaganju*. U engleskome jeziku taj se leksem koristi u značenju *plana uštede i trošenja novca* te u značenju pridjeva *vrlo jeftino*⁸⁸. (104. str.)

Casual – značenjska prilagodba; pridjev ima suženo značenje u hrvatskome jeziku, a označava odjeću za neslužbene prilike⁸⁹. U engleskome jeziku označava i: *nezainteresiranost, neku privremenu aktivnost te nešto napravljeno bez razmišljanja*⁹⁰. (41. str.)

⁸⁵ Hrvatski leksikon, <http://www.hrleksikon.info/definicija/bedz.html>, preuzeto: 11.9.2016.

⁸⁶ Cambridge Dictionary, <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/blog>, preuzeto: 15.9.2016.

⁸⁷ o. c., <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/brand>, preuzeto: 15.9.2016.

⁸⁸ o. c., <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/budget>, preuzeto: 15.9.2016.

⁸⁹ Hrvatski jezični portal, http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=f11gWxc%3D, preuzeto: 11.9.2016.

⁹⁰ Cambridge Dictionary, <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/casual>, preuzeto: 15.9.2016.

Dizajn – *design*⁹¹, slovopisna prilagodba; leksemi se drugačije pišu, a jednako izgovaraju. (127. str.)

Džins – *jeans*; dolazi do slovopisne prilagodbe. Grafem *j* se u ovome slučaju mijenja dvoslovom *dž*, a grafemska skupina *ea* mijenja se u grafem *i*. (43. str.)

Fejl – *fail*; dolazi do slovopisne prilagodbe te se grafem *a* zamjenjuje grafemom *e*, a grafem *i* zamjenjuje se grafemom *j*. (109. str.)

Fitness – *fitness*; dolazi do slovopisne prilagodbe jer se dva grafema *s* zamjenjuju jednim, ali isto tako i do značenjske. *Fitness* ima suženo značenje u hrvatskome jeziku, u usporedbi s engleskim. Označava *fizičku spremnost, kondiciju, tjelesnu sposobnost, vježbanje kojemu je cilj povećanje fizičke spremnosti, odnosno oblikovanje tijela te gimnastičku dvoranu za takav tip vježbanja*⁹². U engleskome jeziku označava i *kolika je pogodnost nekoga ili nečega*⁹³. (9. str.)

Flert – *flirt*; riječ je o slovopisnoj i fonološkoj prilagodbi jer se grafem *i* zamjenjuje grafemom *e*. (8. str.)

Frontmen – *frontman*; dolazi do slovopisne prilagodbe (*a – e*) te do značenjske. Pojam u hrvatskome jeziku ima suženo značenje u usporedbi s engleskim te znači *vodeći pjevač u grupi*, dok u engleskome jeziku pojam označava i *glavnog člana sastava, i glavnog igrača u momčadi, i onoga koji je vodeći i predstavlja kakvu skupinu, stranku, organizaciju*⁹⁴. (10. str.)

Hejter – *hater*, riječ je o slovopisnoj prilagodbi. Grafem *a* mijenja se u *e*, ispred grafema *t* umeće se grafem *j*. (naslovnica)

Instagram – značenjska prilagodba. Naziv za *društvenu mrežu* u hrvatskome jeziku, dok je u engleskome, uz imenicu i glagol u značenju *uzimati i dijeliti slike koristeći Instagram*⁹⁵. (9. str.)

⁹¹ Hrvatski leksikon, <http://www.hrleksikon.info/definicija/dizajn.html>, preuzeto: 11.9.2016.

⁹² Hrvatski jezični portal, <http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search>, preuzeto: 11.9.2016.

⁹³ Cambridge Dictionary, <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/fitness>, preuzeto: 15.9.2016.

⁹⁴ Hrvatski jezični portal, <http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search>, preuzeto: 11.9.2016.

⁹⁵ Cambridge Dictionary, <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/instagram>, preuzeto: 15.9.2016.

Instant – također dolazi do značenjske prilagodbe. U oba jezika leksem označava *hitrinu, brzinu, nešto što se priprema (ili traje) vrlo kratko*⁹⁶. (103. str.)

Midi – *mid*⁹⁷; morfološka prilagodba. Dodaje se samoglasnik *i* na kraju leksema, što je duže od *mid*, a skraćeno od *medium* ili *middle*. (28. str.)

Remake – spada u značenjsku prilagodbu i hrvatski jezik ima uže značenje pojam, a to je ono što je *ponovno proizvedeno*, dok u engleskome jeziku još označava i *novu varijantu filma ili predstave*⁹⁸. (11. str.)

Selfi – *selfie*; dolazi do slovopisne prilagodbe jer se grafemska skupina *ie* u hrvatskome jeziku preinačuje u grafem *i*. (7. str.)

Singl – značenjska prilagodba; u hrvatskome jeziku ima uže značenje i označava *pjesmu*. U engleskome jeziku označava još i: *osobu koja je sama, u tenisu i stolnom tenisu natjecanje pojedinaca; brodsku kabinu ili odjeljak spavaćih kola s jednom posteljom; gramofonsku ploču sa 45 okretaja u minuti, s po jednom skladbom na svakoj strani*⁹⁹. (10. str.)

Smajlič – *smile*; morfološka prilagodba. To se vidi po karakterističnome nastavku za deminutive u hrvatskome jeziku (*-ić*) te označava umanjenicu za engleski pojam. (7. str.)

Šoubiz – *showbiz*; u slučaju ovoga pojma, došlo je do prve, slovopisne prilagodbe. Grafemska skupina *sh* mijenja se u grafem *š*, a grafem *w* u grafem *u*. (11. str.)

Toples¹⁰⁰ – *topless*; u ovome slučaju dolazi do slovopisne prilagodbe. Dva se grafema *s* zamjenjuju jednim u hrvatskoj inačici. (11. str.)

Trailer – dolazi do značenjske prilagodbe. U engleskome jeziku ovaj pojam označava *prikolicu*¹⁰¹ i *kratak film*, a u hrvatskome jeziku samo drugo. (10. str.)

⁹⁶ Hrvatski leksikon, <http://www.hrleksikon.info/definicija/instant.html>, preuzeto: 11.9.2016.

⁹⁷ o. c., <http://www.hrleksikon.info/definicija/midi.html>, preuzeto: 11.9.2016.

⁹⁸ Hrvatski jezični portal, <http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search>, preuzeto: 11.9.2016.

⁹⁹ o. c., <http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search>, preuzeto: 11.9.2016.

¹⁰⁰ o. c., http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=f19kWRN4, preuzeto: 11.9.2016.

¹⁰¹ Hrvatski leksikon, <http://www.hrleksikon.info/definicija/trailer.html>, preuzeto: 11.9.2016.

Trendseterice – *trendsetter*, dolazi do slovopisne prilagodbe jer se gube dva grafema *s* i ostaje samo jedan te do morfološke prilagodbe zbog sufiksa *-ice* tipičnoga za ženski rod množine u hrvatskome jeziku. (24. str.)

6.2. ANALIZA ANGLIZAMA U ČASOPISU OK

Riječ je o mjesečniku koji je namijenjen *tinejdžericama*. Bavi se temom ljubavi, raznim poznatim osobama i grupama, ljepotom, modom i sl. Anglizme ćemo istraživati iz broja 296 iz rujna ove godine.

Bend – kod ovoga pojma dolazi do slovopisne prilagodbe. Izvorno je engleski *band*¹⁰², ali se kod prilagodbe grafem *a* mijenja u *e*. (21. str.)

Bum – *boom*; slovopisna prilagodba. Dva se grafema *o* zamjenjuju grafemom *u*. Dolazi i do značenjske prilagodbe. Hrvatska se inačica odnosi na suženo značenje zvuka prilikom udarca, dok u engleskome jeziku znači i: *razdoblje ekonomskoga rasta, dio broda, kao glagol označava zaradu novca u vrlo kratkom vremenskom razdoblju*. (102. str.)

Disko – *disco*; slovopisna prilagodba, grafem *c* mijenja se u *k* u hrvatskome jeziku. Značenje obiju inačica je jednako. (23. str.)

Freak – *frik*; slovopisna prilagodba. Grafemska skupina *ea* zamjenjuje se grafemom *i*. (38. str.)

Frendovi – *friends*; u ovome je slučaju došlo do slovopisne i morfološke prilagodbe. Do slovopisne zato što se skupina grafema *ie* zamijenila grafemom *e*. Što se tiče morfološke prilagodbe, ona je u vezi s dodavanjem sufikasa. U hrvatskome se jeziku dodaje sufiks na kraju leksema, duži nastavak za množinu, a to je *-ov-i*. (20. str.)

Gedžet – *gadget*; dolazi do slovopisne prilagodbe. Skupina grafema *dg* u hrvatskome jeziku zamjenjuje se dvoslovom *dž*, a samoglasnik *a* mijenja se u *e*. (29. str.)

Hitmejker – *hitmaker*; slovopisna prilagodba. Grafem *a* mijenja se u skupinu grafema *ej* kako bi se leksem čim više prilagodio hrvatskome jezičnom sustavu. (14. str.)

¹⁰² o. c., <http://www.hrleksikon.info/definicija/band.html>, preuzeto: 12.9.2016.

Imboks – *inbox*; dolazi do slovopisne i pravopisne prilagodbe. Došlo je do jednačenja po mjestu tvorbe jer zubni suglasnik *n* ispred dvousnenoga suglasnika *b* prelazi u dvousneni suglasnik *m*¹⁰³. Također, grafem *x* ne postoji u hrvatskoj abecedi ni u jezičnome sustavu te se on zamjenjuje grafemskom skupinom *ks*. Pojam označava *mjesto gdje su pohranjene poruke na internetu*¹⁰⁴. (88. str.)

Kamp – *camp*; došlo je do slovopisne prilagodbe. Grafem *c* mijenja se u *k*. (16. str.)

Koledž – *college*; riječ je o slovopisnoj prilagodbi. Dva se grafema *l* zamjenjuju jednim, a skupina grafema *-ge* zamjenjuje se dvoslovom *dž*. (23. str.)

Parti – *party*; dolazi do prve po redu, slovopisne prilagodbe posuđenice jer se grafem *y*, kojega hrvatski jezik ne posjeduje u svome jezičnom inventaru zamjenjuje grafemom *i*. (85. str.)

Pliz – *please*; u ovome je slučaju došlo do slovopisne prilagodbe. Skupina grafema *ea* mijenja se u grafem *i*, a grafemski skup *-se* zamjenjuje se grafemom *z*. (66. str.)

Rock report – *report* pripada značenjskoj prilagodbi. U hrvatskome jeziku taj leksem ima suženo značenje i označava *izvješće*, dok u engleskome jeziku ima šire značenje *prijaviti*¹⁰⁵. (42. str.)

Set – pripada značenjskoj prilagodbi. U hrvatskome jeziku ima suženo značenje i označava *komplet nekih stvari i dio teniske utakmice*, dok u engleskome jeziku još ima značenje i *niza glazbenih kompozicija koje čine cjelinu, u pop-glazbi oznaku za skupinu od 10 glazbenika, snimanje filma*. (4. str.)

Start – dolazi do značenjske prilagodbe. Pojam u engleskome i u hrvatskome jeziku ima jednako značenje: *početak, polazna točka; u sportu početak utrke ili mjesto s kojega utrka počinje*¹⁰⁶. Usto, u engleskome još ima i prošireno značenje: *početi raditi, početi s/sa*¹⁰⁷ i sl. (27. str.)

¹⁰³ Hrvatski pravopis (IHJJ), <http://pravopis.hr/pravilo/jednacenje-po-mjestu-tvorbe/7/>, preuzeto: 12.9.2016.

¹⁰⁴ Cambridge Dictionary, <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/inbox>, preuzeto: 15.9.2016.

¹⁰⁵ preuzeto iz: M. Foro: Leksička razina publicističkog stila, Hrvatistika, god. 7, br. 7, 2014., str. 156.

¹⁰⁶ Hrvatski leksikon, <http://www.hrleksikon.info/definicija/start.html>, preuzeto: 12.9.2016.

¹⁰⁷ Cambridge Dictionary, <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/start>, preuzeto: 15.9.2016.

Stres – *stress*; slovopisna prilagodba. Dva se jednaka grafema, u ovome slučaju grafema *s* zamjenjuju jednim. (73. str.)

Šoping – *shopping*; dolazi do slovopisne prilagodbe. Skupina grafema *sh* mijenja se u grafem *š*, a dva grafema *p* zamjenjuju se jednim. (25. str.)

Šou – *show*; slovopisna prilagodba; grafemska skupina *sh* zamjenjuje se grafemom *š* koji mu je blizak po zvučnosti, a grafem *w* zamjenjuje se grafemom *u*. (13. str.)

Trendovi – *trends*; morfološka prilagodba. Leksemu se dodaje sufiks za dugu množinu *-ov-i*, dok se u engleskome jeziku dodaje sufiks *-s*. (14. str.)

Trening – *training*; slovopisna prilagodba, skupina grafema *ai* mijenja se u grafem *e*. (84. str.)

Zum – *zoom*; dolazi do slovopisne prilagodbe jer se dva jednaka grafema *o* zamjenjuju grafemom *u*. (14. str.)

6.3. ANALIZA ANGLIZAMA U ČASOPISU VITA

Vita je časopis koji izlazi jedamput mjesečno. Posvećen je uglavnom ženama i njihovim problemima. Najviše se bavi zdravljem, nutricionizmom, ljepotom te zdravim životom općenito. Analizirat ćemo angлизme u broju 269 iz kolovoza 2016. godine.

Aerobika – *aerobics*; dolazi do morfološke prilagodbe zbog sufiksa riječi. Promjena je i roda jer je u hrvatskome jeziku pojam ženskoga roda (iako se vrlo često javlja kao varijanta muškoga roda¹⁰⁸) i ima sufiks *-ka*. (38. str.)

Biznis – *business*; slovopisna prilagodba. Može se uočiti da se dva grafema *s* mijenjaju jednim, da je grafem *s* prešao u *z* te da su se izmijenili poneki grafemi. (33. str.)

Botoks – *botox*; dolazi do slovopisne prilagodbe. Grafema *x* nema u hrvatskome jeziku te se on zamjenjuje grafemskim skupom *ks*. (47. str.)

Čip – *chip*; dolazi do slovopisne prilagodbe jer se skupina grafema *ch* koje nema u hrvatskome jeziku zamjenjuje sličnim grafemom *č*. (85. str.)

¹⁰⁸ v.: Hrvatski jezični portal, <http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search>, preuzeto: 15.9.2016.

Downloadati – *download*; dolazi do slovopisne prilagodbe jer se grafem *w* zamjenjuje grafemom *v*, no i do morfološke prilagodbe. U hrvatskome se jeziku dodaje hrvatski sufiks. (36. str.)

Izmiksati – *mixing*; kod ovoga je glagola došlo do morfološke prilagodbe. Prije svega je došlo do slovopisne: u hrvatskome jezičnom sustavu nema grafema *x* te se on mijenja grafemskom skupinom *ks*. Dodan je i hrvatski prefiks *iz-* te hrvatski sufiks. (13. str.)

Lider – *leader*; dolazi do slovopisne prilagodbe zbog promjene grafema, tj. grafemska skupina *ea* mijenja se u grafem *i*. (89. str.)

Menadžment – *management*; riječ je o slovopisnoj prilagodbi. Skupina grafema *ge* mijenja se u dvoslov *dž* te je došlo do promjene grafema. (75. str.)

Piling – *peeling*; dolazi do slovopisne prilagodbe jer se dva grafema *e* zamjenjuju grafemom *i*. (52. str.)

Tajmer – *timer*; riječ je o slovopisnoj prilagodbi posuđenica. Grafem *i* zamjenjuje se skupinom grafema *aj*. (80. str.)

Tinejdžer – *teenager*¹⁰⁹; dolazi do slovopisne prilagodbe. Dva se grafema *e* zamjenjuju grafemom *i*, a grafem *g* zamjenjuje se dvoslovom *dž*. (7. str.)

6.4. ZAKLJUČNO O ANALIZI ANGLIZAMA

Kroz rad na tekstovima, tj. na člancima iz navedenih triju časopisa, može se uočiti popriličan broj angлизama u tiskovinama. U *tinejdžerskim* časopisima, poput *OK-a* zastupljenost je svakako najveća. Svi su angлизmi povezani s modom, ljepotom ili trenutnim pomodnostima. U zadnjemu časopisu, *Viti*, može se primijetiti kako i nema velikog broja angлизama, što ne znači da nema drugih posuđenica. Svi časopisi, a posebice taj posljednji obiluju latinizmima, primjerice: *ambulanta* (lat. *ambulans*), *deformacija* (lat. *deformatio*), *eliminacija* (lat. *eliminatio*), *funkcija* (lat. *functio*¹¹⁰), *metoda* (lat. *methodus*), *period* (lat. *periodus*) itd. Isto tako, ima popriličan broj grecizama, od kojih možemo izdvojiti: *analgetik* (grč. od *analgezia* – *analgesia*),

¹⁰⁹ o. c., <http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search>, preuzeto: 12.9.2016.

¹¹⁰ o. c., <http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search>, preuzeto: 12.9.2016.

anemija (grč. *anaemia*), *kolesterol* (grč. *khole* + *stereos*)... Uočavaju se i pokoji germanizam (*korigirati*), galicizam (*losion*), turcizam (*jogurt*) i sl.

Uglavnom, treba reći da je jezik raznolik i mješovit. Javljaju se gotovo svi jezici kada je riječ o posuđivanju. Naravno, engleski prednjači, no ne zaostaju mnogo ni latinski te grčki. Važno je znati da posuđenice treba čim više reducirati i smanjiti njihovo korištenje u hrvatskome jeziku kako bi se očuvao jezični purizam.

7. ZAKLJUČAK

Kao što se kroz rad moglo vidjeti, jezično je posuđivanje vrlo sveobuhvatna tema o kojoj su se vodile brojne polemike u prošlosti, no i danas ih ima. Uočili smo da postoje i različiti razlozi za jezično posuđivanje, a koji se svrstavaju u dvije grupe, unutarjezične i izvanjezične. Usto, postoji i više stupnjeva posuđivanja, kao i razni tipovi. Dakle, riječ je o razgranatoj temi o kojoj bi se uvijek moglo pričati.

U radu smo se dotaknuli posuđenica te njihovih podjela. Podijelili smo posuđenice s obzirom na jezik iz kojega potječu, zatim na stupanj uklopljenosti u hrvatskome jeziku, tj. jeziku primatelju, a spomenuli smo i posebne skupine posuđenica. Podjela svakako ima još mnogo, no izdvojili smo najbitnije.

Nadalje, uz poglavlje o načelima za prihvaćanje posuđenica u kojima smo iscrpno prikazali kako se treba posuđivati s mjerom te kako očuvati jezično čistunstvo, javlja se i najvažnije poglavlje ovoga rada, a to je poglavlje o razinama prilagodbi posuđenica na temelju kojega smo vršili i naše istraživanje. Kazali smo kako razlikujemo četiri vrsti prilagodbe te o svakoj navedenoj ponešto rekli.

Zatim se provelo istraživanje. Tražili smo anglizme u trima časopisima. Uz anglizme, mogli smo primijetiti i veliku primjesu posuđenica iz inih jezika, no temelj je našega zanimanja bio upravo engleski pa smo tek rubno spomenuli o kojim se ostalim jezicima radi.

Zaključno, posuđenice su prisutne u našem svakodnevnom životu i kroz medije, dakle televiziju, radio, internetske stranice, tiskovine, no i sami ih koristimo svjesno ili nesvjesno kroz razgovor ili *sms* poruke, ne shvaćajući da time ugrožavamo naš jezik i njegov integritet te je svakako uputno još jednom ponoviti da bi se korištenje anglizama i drugih posuđenica trebalo čim više umanjiti gdje god je to moguće. Stoga nam je, kao govornicima hrvatskoga jezika, dužnost služiti se našim izvornim jezikom i koristiti ga bez primjesa posuđenica kako bi se očuvala jezična čistoća.

8. LITERATURA

- Bilinić-Zubak, Jasna. 1997. Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski rječnik. Mozaik knjiga. Zagreb.
- Filipović, Rudolf. 1986. Teorija jezika u kontaktu. Školska knjiga. Zagreb.
- Frančić, Anđela; Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. 2005. Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku. Hrvatska sveučilišna naklada. Zagreb.
- Ljubičić, Maslina. 2011. Posuđenice i lažni parovi. FF-press. Zagreb.
- Samardžija, Marko. 1995. Leksikologija s poviješću hrvatskoga jezika. Školska knjiga. Zagreb.
- Turk, Marija. 2013. Jezično kalkiranje u teoriji i praksi. Hrvatska sveučilišna naklada. Zagreb.
- Jezična kultura : program i naslijeđe Praške škole. 2015. Ur. Vuković, Petar. Srednja Europa. Zagreb.

INTERNETSKI IZVORI

- Badurina, Lada. 2012. Hrvatski slovopis i pravopis u predstandardizacijskome razdoblju. Hrvatska znanstvena bibliografija.
https://bib.irb.hr/datoteka/538528.Zbornik40_Badurina.pdf
- Brozović, Dalibor i skupina autora. Hrvatska enciklopedija. Zagreb.
<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=35569> (pristupljeno: 11. kolovoza 2016.)
- Cambridge Dictionary. <http://dictionary.cambridge.org/> (pristupljeno: 15. rujna 2016.)
- Foro, Mirjana. 2014. Leksička razina publicističkog stila. Hrvatistika.
<http://hrcak.srce.hr/134925>
- Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Hrvatski pravopis.
<http://pravopis.hr/pravilo/jednacenje-po-mjestu-tvorbe/7/> (pristupljeno: 12. rujna 2016.)

- Jurič, Boris; Krampus, Vicko; Račić, Marta. 2013. Anglizmi u hrvatskome poslovnom jeziku – tržišтво ili marketing. Napredak.
<http://hrcak.srce.hr/138821>
- Malić, Dragica. 2006. Najstarije dubrovačke „tuđinke“. Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje. <http://hrcak.srce.hr/9383>
- Nosić, Vesna. 2012. Nastava hrvatskog jezika: egzotizmi – vježbe. Život i škola. Slavonski Brod. <http://hrcak.srce.hr/95257>
- Runjić-Stoilova, Anita i Pandža, Anamarija. 2010. Prilagodba anglizama u govoru na hrvatskim televizijama. Časopis za hrvatske studije.
<http://hrcak.srce.hr/86305>
- Skelin Horvat, Anita. 2004. Posuđivanje u hrvatski jezik u dvama razdobljima. Suvremena lingvistika. <http://hrcak.srce.hr/15927>
- Skupina autora. Hrvatski jezični portal.
<http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search> (pristupljeno: 11. – 12. rujna 2016.)
- Skupina autora. Hrvatski leksikon. <http://www.hrleksikon.info/> (pristupljeno: 8. – 12. rujna 2016.)
- Škifić, Sanja i Mustapić, Emilija. 2012. Anglizmi i hrvatsko računalno nazivlje kroz prizmu jezičnoga konflikta i jezične ideologije. Jezikoslovlje.
<http://hrcak.srce.hr/95181>
- Vujić, Antun i skupina autora. Proleksis enciklopedija. <http://proleksis.lzmk.hr/> (pristupljeno: 11. – 12. kolovoza 2016.)

KORPUS (ČASOPISI)

- Cool, br. 39, 130 str., 22.8.2016.
- OK, br. 296, 106 str., rujna 2016.
- Vita, br. 269, 90 str., kolovoz 2016.

9. SAŽETAK

Prvo se u radu spominje jezično posuđivanje. Kako bi do njega došlo, moraju postojati jezik davaoc i jezik primaoc. Za posuđivanje postoje unutarjezični i izvanjezični razlozi. Razlikuju se tri tipa posuđivanja, a to su: izravno, posredno i kružno.

Nakon toga, spominje se poglavlje o tipovima posuđivanja. Po Bloomfieldu, razlikuju se dva tipa posuđivanja, dok Clyne razlikuje sedam tipova.

Nadalje, dolazimo do podjele posuđenica, i to prema jeziku iz kojega potječu te s obzirom na stupanj prilagođenosti hrvatskome jeziku. Prevedenice i značenjske posuđenice čine posebnu skupinu posuđenica.

Iduće se poglavlje bavi načelima za preuzimanje riječi iz stranih jezika. Postoji sedam načela za preuzimanje kod kojih treba voditi računa o jezičnome purizmu.

Što se tiče razina prilagodbi posuđenica, razlikuju se četiri razine te svaka ima svoje značajke.

Nakon toga, govori se o anglizmima. Kazuje se i kako je engleski postao vrlo značajan i dominantan u razdoblju ovoga i krajem prošloga stoljeća.

Na kraju, istraživanje se vrši na trima časopisima u potrazi za riječima engleskoga podrijetla.

Ključne riječi: jezično posuđivanje, tipovi posuđivanja, stupnjevi posuđivanja, posuđenice, podjela posuđenica, jezični purizam, vrste prilagodbi posuđenica, anglizmi

ABSTRACT

First we shall speak about lexical borrowing - process of adopting and incorporating words from the donor language into the recipient language. There are various causes of lexical borrowing, primarily external rather than internal ones. We can classify three types of lexical borrowing: direct, indirect and circular.

After that, we discuss different types of borrowing. Bloomfield differentiates two, and Clyne proposes seven types of borrowing, respectively.

Furthermore, we shall speak about linguistic classification according to the donor language and regarding the level of customization in the Croatian language. Translated words and semantic loanwords are part of a special group.

The next paragraph speaks about principle of adopting words from another languages. There are seven principles of adopting in which linguistic purism and loyalty have to be considered.

Regarding the customization level, there are four different types; each of them has got its own particular characteristics.

We also talk about Anglicisms, i.e. loanwords from the English language, as well as about the meaning and dominance of the English language nowadays.

Finally, the survey is based on three different magazines in the search for the words of English origin.

Keywords: lexical borrowing, types of lexical borrowing, borrowing stages, loanwords, classification of loanwords, linguistic purism, customization level, Anglicisms